

Isländska

TEXT & FOTO:
Staffan Eng

”Isländska avslöjar ingenting”

NÄR ARI GUNNAR Þorsteinsson kom till Sverige för tio år sedan, förväntade han sig att det skulle finnas ett enda korrekt sätt att uttala de svenska orden. Isländskan saknar nämligen dialekter.

– Det var befriande för mig när jag insåg att det fanns olika varianter av det svenska språket, som skånska, dalmål och göteborgska. Då tänkte jag: ”Aha, det spelar inte så stor roll hur jag uttalar orden!”

Svenskans förhållandevis enkla grammatik gjorde också att han inte behövde vara lika noggrann med hur han formulerade sig. På isländska händer det att han måste stanna upp för att fundera över hur vissa av hans vänners förnamn ska böjas i dativ eller genitiv.

– Jag tycker att svenskar är slarviga när de skriver *dom* i stället för *de* eller *dem*. Det finns ju så lite att tänka på i svenskan!

De många möjligheterna till felsägningar i isländskan leder till att det på Island blir svårare att smälta in för människor som inte har språket som modersmål, menar han.

– Det är en stor skillnad mellan språken. Men det finns också en trygghet i att alla islänningar talar nästan likadant: ditt språk avslöjar inte var du är uppvuxen eller vilken klass du tillhör.

Ari Gunnar Þorsteinsson är filmvetare och arbetar med film-distribution.

Historia: Isländskan har sitt ursprung i norska dialekter, som fördes till Island av kolonisatörer från framför allt västra Norge. Öns isolerade läge och en medveten språkpolitik har gjort att språket bevarar många ålderdomliga drag som har försvunnit från de större nordiska språken.

ISLÄNDSKAN bevarar drag som har försvunnit ur större nordiska språk

Ordböjning: Substantiven böjs i fyra kasus:

'häst' heter *hestur* i nominativ, *hest* i ackusativ, *hesti* i dativ och *hests* i genitiv. Det hela kompliceras ytterligare av att det förekommer tre genus samt svaga och starka böjningsformer. Verben har bevarat sina person-, plural- och konjunktivböjningar, till exempel *við færum*, 'vi skulle åka'.

Språkpurism: Sedan

1800-talet har isländska språkvårdare med framgång försökt rensa ut lånord och ersatt dem med inhemska motsvarigheter. Resultatet är ord som *rafmagn*, 'barnstenskraft' = 'elektricitet', *loftvog*, 'luftvåg' = 'barometer' och *bókavörður*, 'bokväktare' = 'bibliotekarie'.

Liten ordlista

halló! = 'hej!'
gluggaveður = 'fönsterväder' – ruskväder som är vackert att titta på men behagligast att uppleva från insidan av fönstret.
tölva = 'dator' – ett så kallat teleskopord bildat till *tala* och *völva*, som betyder 'siffror' respektive 'sierska'.
Fall er fararheill = 'Att ramla är ett gott tecken inför en resa' – ett ordspråk som är belagt i isländskan sedan Snorri Sturlusons *kungasögur* från omkring år 1230.
Enginn verður óbarinn biskup = 'Ingen blir biskop utan att bli nerlagen' – den som vill komma någonvart får räkna med att få sig några törnar.

Alfabet: Isländskan har

behållit de äldre bokstäverna *þ*, "þorn" = tonlöst "th" som i engelskans "thing", *ð*, "eð" = tonande "th" som i "that", och *æ* = "ai" som i engelskans "I". Vokaler med accent räknas som egna bokstäver. *Á* = "au" som i engelskans "mouse" och *ó* = "ou" som i engelskans "soul" betecknar till exempel diftonger, medan *a* och *o* är vanliga vokaler.

6000

talar isländska i Sverige. Omkring 360 000 har isländska som modersmål, varav 46 000 utanför Island. Närmaste släkting är färöiskan.

